

131/25.09.18

СТАНОВИЩЕ

От проф. Д-р Стефка Тодорова Янчева, дмн

На основание чл. 4, ал.2 от Закона за развитие на Академичния състав в Република България, чл.2, ал.2 от Правилника за прилагането му, чл. 5, ал.2 във връзка с чл.73, ал.2 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни звания и заемане на академични длъжности в МУ, София и съобразно Заповед № РК 36-1256/23.07.2018г. на Ректора на МУ, София съм избрана за външен член на Научно жури със задача да представя **становище относно:**

Дисертационния труд на **ас. д-р Елена Бориславова Чорбаджиева**, свободен докторант към Катедрата по неврология, Медицински факултет, МУ, София, на тема: **„Лечение на пациенти с късна паркинсонова болест с леводопа/карбидопа интестинален гел”**, за присъждане на образователната и научна степен **„Доктор”**.

Ас. д-р Елена Бориласова Чорбаджиева е завършила средното си образование в гр. Благоевград през 2002г., а през 2008г. е завършила медицина с магистърска степен в МУ, София. От м. януари до м. юни 2009г. е работила в Интензивен сектор на Клиника по кардиология в МБАЛ „Д-р Атанас Дафовски” в гр. Кърджали. От 2009г. до 2013г. е била специализант по нервни болести в УМБАЛНП „Св. Наум”, София, а от 2015г. е асистент в същата болница. През 2014г. придобива специалност по нервни болести. Била е на обучение в Medicinische Hochschule, Hanover. Д-р Чорбаджиева владее отлично английски език. Има отлична компютърна грамотност. Член е на Български лекарски съюз, Българско дружество по неврология, Асоциация двигателни нарушения и МС, Българско дружество по главоболие и болка, European Academy of Neurology, Movement disorders society. Секретар е на Асоциация двигателни нарушения и МС и на сп. Двигателни нарушения.

Д-р Чорбаджиева посвещава своя дисертационен труд на един важен от медицинско и социално гледище проблем – паркинсонова болест /ПБ/ и по-специално – на съвременното лечение при късната фаза на болестта. Независимо от постиженията на клиничната неврология в областта на диагнозата и лечението на ПБ, повлияването на тежките симптоми в късния стадий на болестта е изключително трудно. В нашата литература липсват насочени изследвания в това отношение. Настоящият дисертационен труд е особено актуален, тъй като д-р Чорбаджиева представя възможностите и ограниченията на един от съвременните терапевтични методи, а именно – леводопа/карбидора интестинален гел /ЛКИГ/.

Представеният за становище дисертационен труд е написан на 185 машинописни страници. Конструиран е по обичайния начин: Въведение – 2 стр., Литературен обзор – 50 стр., Цел и задачи – 1 стр., Клиничен контингент и методи – 13 стр., Резултати – 46 стр., Обсъждане – 20 стр., Изводи – 2 стр., Приноси – 1 стр., Библиография – 22 стр., Списък с публикации и участия в международни и национални конгреси, симпозиуми и конференции и научни проекти, свързани с темата – 1 стр., Приложения – 12 стр. Библиографията съдържа 357 литературни източника, от които 9 са на кирилица и 348 – на латиница.

В литературния обзор се разглеждат епидемиологията, етиологията и патогенезата на ПБ, клиничната картина в различните стадии на болестта, диагнозата и диференциалната диагноза. При представянето на лечението е отделено особено внимание на новите терапевтични възможности при късната ПБ. Включените в обзора данни и интерпретацията им показват, че ас. д-р Чорбаджиева е добре осведомена за проблемите, които разглежда в дисертационния си труд. В заключението на обзора тя прави изводи, които обосновават провеждането на това проучване в нашата страна.

Целта и 7-те задачи, чрез които тя трябва да бъде постигната, са ясно формулирани.

Контингент. В проучването са включени 126 болни с клинично сигурна диагноза идиопатична ПБ при съблюдаване на стриктни включващи и изключващи критерии. Ретроспективно включените пациенти от контролната група са подписали информирано съгласие.

Методи. Проучването е ретроспективно-проспективно. Приложени са клинични методи /анамнеза и неврологичен статус/, скали и въпросници, инструментални методи /ЕМГ/ЕНГ/, лабораторни изследвания. Данните са подложени на сериозен статистически анализ, който е гаранция за тяхната достоверност.

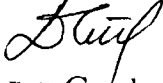
Резултатите са онагледени с 39 таблици, 30 фигури и 4 приложения. Ас. д-р Чорбаджиева обобщава резултатите си в **13 извода**. Тя установява, че най-значимият ефект от лечението с ЛКИГ е намаляването до пълното изчезване на двигателните флукуации. Увеличава се продължителността на „on” - периода и се скъсява „off” –периода. Подобриеното на двигателните и немоторните симптоми повлиява благоприятно качеството на живот на болните. В хода на лечението се появяват полиневритни промени, сред които най-честа е аксонната увреда на двигателните влакна. Нарушението в скоростите на провеждане и амплитудите на АП на п. peroneus и п. tibialis и нивата на вит. В12, фолиевата киселина и хомоцистеина не се повлияват от промяната в дозите на ЛКИГ. Докторантката установява различие при страничните явления между болните на пероралната терапия и ЛКИГ. Страничните явления от перкутанната ендоскопска гастростомия не водят до трайни или застрашаващи живота налущения.

Докторантката изтъква **7 приноса**, които аз приемам. Приносите са разделени правилно на научно-теоретични и научно-приложни. За първи път у нас се проучва ефекта от лечението с ЛКИГ при болни с късна ПБ. Във връзка с това е създаден специален модел за прилагане на ЛКИГ и е отчетено влиянието му върху клиничната картина, качеството на живот и страничните явления. Отчетени са промените както в моторните, така и в немоторните симптоми и влиянието им върху качеството на живот. За първи път се разглеждат и страничните явления от перкутанната ендоскопска гастростомия и връзката им с лечението и състоянието на болните. За първи път у нас докторантката изследва нервната проводимост и амплитудата на АП на двигателни и сетивни нерви при болни на лечение с ЛКИГ и връзката на промените им с полиневритния синдром. За първи път се търси корелация между нивата на витамини и хомоцистеин със страничните ефекти от лечението с ЛКИГ в късния стадий на ПБ. Във връзка с дисертационната си работа ас. д-р Чорбаджиева представя **списък със 6 публикации** в научни списания /1 – на английски език/, в 5 от които е първи автор. Тя е съавтор на изтъкнати немски учени в 1 научна разработка с отпечатано резюме на английски език в реномирано международно списание, в което е втори автор. Има **3** презентации на национални конгреси и конференции по неврология с международно участие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на ас. д-р Чорбаджиева е оригинален. Написан е на хубав литературен български език. Посветен е на актуален медицински и социален проблем. Освен, че показва отлична литературна осведоменост, докторантката формулира ясно целта и задачите си, прилага съвременни диагностични и статистически методи, анализира получените резултати и въз основа на тях прави обосновани изводи. Дисертацията завършва с доказани приноси. Целта и свързаните с нея задачи са изпълнени. Авторефератът отразява изцяло данните от дисертационния труд. Удачно е решението в него да се представи резюме на английски език. Всичко това ми дава основание да дам своето **ПОЛОЖИТЕЛНО СТАНОВИЩЕ** и да препоръчам на членовете на научното жури да гласуват положително за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на ас. д-р **Елена Бориславова Чорбаджиева**.

19.09.2018г.

Проф. д-р Стефка Т. Янчева, дмн